

DISSE
DISSERTATIO MORALIS EDITA
De
FABRICANDA
FORTUNA PROPRIA;

Quam
Divino Fortunante Numine
&
Amplissimo Philosophorum Ordine consentiente

SUB PRÆSIDIO

VIRI

Maxime Reverendi, Amplissimi, Excellentissimiq[ue]

DN. VALENTINI ALBERTI,

S.S. Theolog. Doctoris, ejusdemque Professoris Publ.
Extra-Ordinar. Logic. & Metaph. ordinarii; Consistorii Electoralis & Du-
calis Assessoris; Academiæ Decem-Viri, Collegii B. M. Virg. & Na-
tionis Polonicae Senioris; Alumnorum Electoral.

Ephori, &c.

DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS, ET

PROMOTORIS SUI

Sempiterna Animi observantia devenerandi,

ad d. 29. Decembr. Anno 1688.

Publicæ Eruditorum Censuræ
submittit

A U T O R

JOHANN. CHRISTIAN. LANGE, Lips.

H. L. Q. C.

LIPSIAE,

Literis JOHANNIS GEORGL.

F. H. S.

a. I. 66.

C. A. 1. G.

Coll. diss. A
1, 66

TRIGÆ FRATRUM COLENDISSIMÆ
VIRIS

PLURIMUM REVERENDO, AMPLISSIMO,
EXCELLENTISSIMO

DN. THOMÆ ITTIGIO,

SS. Theologiæ Lieentiato celeberrimo, & Templi
Nicolaitani, quod Lipsiæ est, Archi-Diacono longe
meritissimo.

nec non:

NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO, CONSUL-
TISSIMO

DN. GODOFR. NICOL. ITTIGIO,

JCto & Professori Publico in Alma Lipsienfi fami-
geratissimò, ac Facult. Jurid. Assessori gravissimo.

ut &

PER-REVERENDO atq. CLARISSIMO

DN. M. JOH. CHRISTIAN. ITTIGIO,

Pastori Glefinensi vigilantissimo,

DN. HOSPITI, PATRONIS, PROMOTO-
RIBUS ET AVUNCULIS SUI

Sempiterno Animi Cultu suspiciendis

Exiguas hasce studiorum Academicorum primitias
in Pietatis, Observantia, & Gratitudinis, pro
innumeris in se collatis beneficiis, texu're. ov

Offert & consecrat

A U T O R.

Q. D. B. V.

I.

Si Fortunam & Infortunium
humani generis plebejorum pon-
deramus judicio, nihil videtur ma-
gis absolum, quam *hominem fortu-*
næ sua Fabrum esse. Tam altas enim
in ipsorum animis Sententia radi-
ces egit, ut, quæcunque vel secunda vel adver-
fa illis eveniunt, aut *fatali necessitate quadam,*
aut *Casu & fortuito evenire pronuncient.*

2.

Neque mirum, opiniones tam absurdas
foveri à simplicioribus, quarum utramque inter
ipsos olim Philosophos summis litibus agitatam
esse ex historia Philosophica docemur, quippe
quæ *fatalem* rerum eventum *à Stoicis, fortuitum*
verò ab *Epicureis* defensum tradit, cuius & a-
pud *Tacitum* reperimus vestigia, quando dicit:
Multis in incerto esse Judicium, Fatone Res Morta-
lium & Necessitate immutabili, an Forte volvantur?
Annal. L. VI. c. 22.

A 2

Quam

3.

Quam falsa tamen & à fana Ratione hæc
fint aliena, cuivis, qui sanæ Rationis judicio u-
titur, facile patebit. Si enim Fato vel Casu di-
vinum Numen Bona & Mala evenire voluit,
cur voluntate hominem instruxit, quæ actione
liberrima singula aut prosequatur aut aversetur?
Et quamvis libertati voluntatis nostræ obstare
videantur Causæ illæ, quibus ad agendum im-
pellimur; alia tamen est *causa necessitans*, alia
impellens aut potius *inclinans*; *hanc* concedi-
mus; *illam* negamus; quod & contrarietatis &
Contradictionis Libertas in hominibus satis e-
videnter probat.

4.

Hinc absurde etiam provocari solet ad *di-
vinam Præscientiam*, quod illa, nisi fallibilem eam
velimus facere, actiones hominum necessitet.
Verum equidem est, omnes conatus nostros
Divino Numinis perspectos esse, nec aliter nos
acturos, quam Deus præscit: sed hoc *certitu-
dinem* faltem actionis infert, non vero *necessita-
tem*, quæ probe à se invicem discerni debent.

5.

Si id tandem scrupulum moveat, quod
multi præter omnem spem, omnemq; navoram operam
ad variam Fortunam extollantur; multi vicissim, li-
oet omnibus adhibitis Prudentiae Regulis, ne minimam
tamen istius Fortunæ partem attingant: statim re-
ponimus, non omne, quod præter intentionem
nostram accidit, exinde fortuitum aut fatale es-
se, cum

se, cum nobis insciis movere quippiam alios potuerit, ut ad Fortunam nostram concurrerent. Qvod verò illos attinet, qui licet in Fortuna fabricanda nihil omiserint, successum tamen minus felicem sentiant; ad hoc negando respondemus, omnia ad fortunam pertinentia fuisse observata, quippe vel unica neglecta circumstantia omnes conatus evertere potuit.

6.

Ast prodeunt novi Adversarii, Stoicis non adeò dissimiles, qui homini *Nativitatis Horam*, quatenus sub hoc vel illo Siderum Regimine contigit, fatalem faciunt, & quicquid in universâ Vitâ futurum sit, hinc præfagire non erubescunt. Facile autem & hos vincemus, contra quos ipsa Ratio non minus, quam Experientia pugnat. *Ratio refragatur*, cum nullo modo appareat, quid Astra in Fortunam Juris habeant. Dicunt: instillare ea Homini Mores, pro Morum autem conditione judicari Hominis Fortunam posse. Quasi vero omnibus, qui iisdem moribus gaudent, eadem quoque tribuenda esset Felicitas. Imo positô, non parum Mores ad Fortunam contribuere, submittantur Rationis imperio, & nihil quicquam nocebunt. Deinde & *Experientia repugnat*. Multi enim, qui sub eodem Astrorum positu mundum ingressi sunt, diversam postmodum Fortunam subeunt; unde ipsos etiam Gemellos, licet una eademque hora, ex uno eodemque utero materno prodierint, moribus & Fortuna maximè distinctos haud

raro cernimus; & multi vicissim, qui sub diverso siderum Dominio nati sunt, in eadem tamen Vitæ Felicitate saepius conveniunt. Quâ de re dignus est, ut legatur Joh. Barclajus in Argenid L. II. c. XI.

7.

Manet igitur extra omne dubium, Hominem, quatenus Animi Prudentia ad Fortunam requiritur, propriæ Fortunæ Fabrum esse. Quod ipsum etiam agnovit Seneca, ad Lucilium ita scribens: *Errant, mi Lucili, qui aut Boni aliquid nobis, aut mali judicant tribuere Fortunam.* Valenter omni Fortuna est Animus; in utramque partem ipse res suas dicit, beatæque ac miseræ vite sibi Causa est. Epist. XCVIII. A quibus non multum discrepant Democriti apud Stobæum verba: *Fortunæ simulacrum Homines Prætextum imprudentiae suæ finixerunt: quandoquidem parum resistit Prudentiae Fortuna, ac pleraque prudens animus in vita moderatur.* Hoc tamen adjectum volumus, ut caveat Fortunæ Faber, ne Prudentia ista Animi aut in *impie-
tatem*, aut in *arrogantiam & insolentiam* degeneret.

8.

Impietas evitanda est, ne scilicet ita Fortunam tribuamus nostris consiliis, ut divina excludatur Providentia, sine quâ omnis Prudentia vana fuerit & inefficax; quod elegantissimo Epigrammate *incertus quidam Autor* docuit, à **Camerario** in *Horis subçis.* adductus Centur. i. p. 366.

Si vi-

*Si vitam sp̄c̄tes Hominū, si deniq; Mores,
Artem, Vim, Fraudem, cuncta putas agere.*

*Si proprius sp̄c̄tes, Fortuna est arbitra rerum;
Nescis, quam dicas, & tamen esse vides.*

*At penitus si introspicias, atq; ultima primis
Connectas, tantum est Rector in orbe DEUS.*

Hinc Pietas prima lex esto, & cum in hoc corrupto statu sub vanâ Fortunæ persvasione s̄epius rapiamur ad ipsum infortunium; in auxilium vocetur divini Numinis directio, ut ad ea trahatur desiderium, quæ verè salutaria & bona sint; sic Precibus non minus quam Consiliis stabit nostra Felicitas.

9.

Arrogantiam vero & Insolentiam fugiamus, ne Prudentiæ suæ nimium innixus Animus se extollat, & omnia temerariè tentet. Nam hoc ipso non Fortunæ & Felicitatis, sed infortunii potius Architecti evademus, quod saluberrimè monuit Verulamius, de Augm. Scient. L. VII. C.2.

10.

Quibus præsuppositis, nunc proprius attin-genda erit altioris Indaginis Quæstio: *Si nimirum Homo Faber Fortunæ suæ pronunciari debeat, quānam sit illa Fortunam fabricandi Prudentia?* Qvi cum primarius Dissertationis nostræ scopus sit, dabimus jam operam, ut *in ipsum Fortunæ fabricandæ Processum* pro ingenii modulo inquiramus penitus.

II. Ante-

Antequam verò ad id accessus fiat, præmonemus paucissimis, non illam hominis Felicitatem sub incudem hic vocari, quæ Naturæ Benignitate conceditur, & vel in Animi, vel in Corporis Dotibus se exerit; Hæc enim uti à Naturâ venit; ita quoque nostra Prudentia obtineri haud potest, nisi hic respicere velimus ad Logicam, quæ mentis; & Medicinam, quæ corporis naturalibus vitiis aliqua ex parte succurrit: Sed de ea Fortuna fabricanda erimus solliciti, quæ accessoria est, quæ Moralibus actionibus obtinetur, & Bonorum Fortunæ titulo à Moralis Philosophiae Doctoribus vulgo insigniri solet.

Hoc præmisso, duplex nobis ad Fortunam fabricandam Prudentia videtur requirenda: (1) ut omnia nostra desideria ad sanæ rationis Trutinam decenter examinare; (2) ut desideria à Sanâ Ratione approbata prudenter implere valeamus.

Primum Fortunæ Fabricandæ postulatum fecimus, ut omnia nostra Desideria ad sanæ Rationis Trutinam sciamus examinare. Hoc enim vel ex eo appareat necessarium, quod Experientia comprobatum est, plerosque infortunium suum incurrere, cum omnia sine prævio Rationis Examene incipiunt, & cœco appetitu ad singula ferruntur. Nisi igitur in Felicitatis via hærere volumus, omnia sub rationis Examen revocari debent. Optimè autem hoc instituitur, si rem desi-

desideratam, partim ad nosmet ipsos referamus;
partim in se ipsâ eam consideremus.

14.

(1) *Ad nos ipsos Res desiderata referenda est*, ut cognoscatur, num ipfi obtinendæ pares simus. Atque hic inquirendū nobis erit tum in *Adjuncta Naturalia*, tum in *Adjuncta accessoria*. Ex *Naturalibus* considerentur partim *Dotes animi*; ne v. g. studiis se addicat, qui ingenium experitur stupidum; aut Consiliarii munus affectet, qui judicii caret acumine: partim *Dotes Corporis*; ne v. g. Orator velit evadere, qui linguæ vitiis laborat; aut inter pictores olim tentet excellere, qui visu destitutus est. *Ex Accessoriis* verò *Adjunctis* respiciamus: partim ad vitæ professionem, & conditionem, ne v. g. eruditorum conversationem quærat, qui ad Rusticos pertinet; aut ad Dignitates evehi velit, qui ex Plebis fece est: partim ad scientiam & artem, ne v. g. Professionem Academicam petat, scholæ paganæ Directorio vix idoneus; aut de rebus civilibus judicare velit, qui legum tenorem non perspectum habet. Partim ad facultates & opes, ne v. g. Mathematica studia tractet, qui sumptibus caret; aut Mercaturæ se addicat, qui unde Merces comparandæ sint, nondum perspexit.

15.

(2) *In se ipsâ Res desiderata etiam spectanda est*, ut appareat, tum, quo usq; cum Honestate conveniat; tum quo usq; futura sit utilis. Hæc enim qui in suis desideriis non attendit, non Fortunam, sed pro-

B

prium

prium procurabit interitum. *Honestas* eluce-
scet, si probè circumspiciet, an Res desiderata,
aut Amorem divini Numinis, aut Legum civi-
lium observantiam, aut amorem proximo de-
bitum possit offendere. Nec extrinseca quædam
Honestas sufficit, sed interna hic actionis Boni-
tas respicienda venit, uti etiam *in Compendio Ju-
ris Naturalis* monuit *maxime Reverendus Praeses, Part.
1. c. 1. p. 47.* *Utilitas* verò apparebit, si rem de-
sideratam spectemus *ratione effectorum*, ne v. g.
appetamus Patroni cuiusdam Benevolentiam,
nisi cognitum sit, quid Boni inde sperare liceat;
ratione Temporum, v. g. ne domum quis exstruat,
ubi Belli imminent pericula; *ratione Locorum*, v.
g. ne quis in Loco obscuro Eruditionis speci-
mina edat, quod in Academia faciendum
erat; *ratione Personarum*, v. g. ne quis doctus
videri velit *, dum inter milites vivit; aut in
Aula Principis fortunam quærat, ubi potentio-
res sibi infensos novit. *Amusse igitur Rationis*
peritè utatur Fortuna Faber, eamque rite applicet; h.
e. animum affuefaciat, ut rerum omnium pretium &
valorem estimet, prout ad Fortunam & Fines suos ma-
gis aut minus conducant. *Hocque curet sedulo, non*
perfunditorie; uti adductus supra sapientissimus
Verulamius loquitur loco antea citato.

16.

Hunc in modum si Examen fuerit institu-
tum, tentare jam sine periculo licebit, quod quæ-
rimus, ubi res desiderata nullis laborare diffi-
cultatibus deprehensa est. Si vero difficulta-
tes

tes apparuerint , abstineat à proposito Fortunæ Faber, nisi certissima noverit Remedia, quibus desiderii sui obstacula removere valeat.

17.

Alterum Fortunæ Fabricandæ Fundamentum diximus; ut Desideria sane Rationis Judicio approbata implere prudenter valeamus. Postulatum verò fuit in Præcedente Thesi, nihil à Fortunæ Fabro tentandum esse, nisi quod aut ab obstaculis plane liberum sit, aut ab iisdem liberari possit; indeque fluit, ad implenda desideria duo pertinere, partim, ut implendi desiderii media adhibeantur, partim ut implendi desiderii Obstacula removeantur.

18.

*Media ad implendum desiderium neces-
faria pendent vel ab aliis, qui Benevolentia sua
nostram Fortunam juvare possunt, adeoque no-
bis conciliari debent; vel à nobis met ipsis, qui pru-
denter agendo propriam Fortunam cūdimus.*

19.

(1) *Alii Fortunam nostram promovent, & in
triplici sunt differentia; Quidam sunt Superiores,
& Patroni, qui Beneficiis nobis succurrunt; Qui-
dam Pares, & Amici, qui Officiis nos sublevant;
Quidam inferiores & Ministri, quorum Ministerio
utimur. De singulorum conciliatione videbi-
mus.*

20.

*Circa Superiorum & Patronorum Concilia-
tionem*

B 2

tionem observanda esse videntur quædam *ante Aditum*, quædam *in ipso Aditu*.

21.

Ante aditum duo procuranda sunt, (1) ut exquisitissimam habeamus Patronorum notitiam. Hæc enim ubi comparata fuerit, omnem captandæ Benevolentiæ occasionem præbebit. Hinc explorentur quælibet particularia; v. g. Mores, Virtutes, Vitia, Actiones, Cupiditates, Placita, Clientes, Amici, Inimici, Tempora denique & Aditus. Ut verò ad hanc notitiam pertingamus, Domesticorum in primis Conversatione obtineri potest; nisi specialissima de singulis velimus perscrutari, ad quod optima à Verulamio Via ostenditur, quando loco cit. dicit: Defectus & vitia commode ab inimicis; Virtutes & Facultates ab Amicis; Mores & Tempora à Famulis; Opiniones & Meditationes ab intimis Familiaribus addisci. (2) Ut Fama præoccupemus Patronorum Benevolentiam. Nam ignoti nulla cupido est, & nisi ante aditum Famâ Patronis innoscamus, repulsam in ipso aditu facile patimur. Atque hoc optimè iterum Domesticorum, nec non amicorum Patroni confortio impetrandum est, quorum si quæramus favorem, virtutisque nostræ specimina ipsis interdum exhibeamus, laudes illi nostras ad Patronorum aures facile deferent.

22.

In ipso Aditu pariter ad duo attendendum est; (1) ut Patroni Benevolentiam prudenter probeamus;

*mus; ubi quidem hæc adhiberi cautela debet, ne
primo benignitatis tentamine id petamus, cuius
præcipue gratiâ Patronum colimus; sed tale
quid solicitemus, quod recusari parum interest.
Sic enim patebit, quid primarii finis respectu à
Patrono sperare licuerit. Hoc perspecto, opus
est, ut (2) Probatam Benevolentiam prudenter con-
seruemus. Atque hic insinuandi studendum
erit artificio, & ita capiendus Patroni Animus,
ut non possit non esse benevolus. Duplices
autem insinuationes requiruntur, quædam *Ver-
bales*, quædam *Reales*.*

23.

*Verbales sunt duplicis Generis. Aliæ in solis
Complimentis Civilibus consistunt, & vel Patroni
Encomium, vel propriam Extenuationem pro
Fundamento habent; in quibus tamen adhiben-
dis probe respici debet Patroni indoles, cum non
omnibus eadem venerationis ratio accepta sit;
Hic enim autoritatem suam offendit putat, nisi magno
observantie submissioris apparatu sibi subserviatur;
Alter in deliciis habet Liberalitatem familiaritatis;
Tertius amat digito monstrari, & dicier, hic est; ut
observat Besselius, in Fabr. Fort. Polit. Monit. IV. Aliæ
ab his Complimentorum Blanditiis remotiores sunt, &
applicantur securius, quando nimirum Res Pa-
tronum gratæ colloquiis miscentur; Tales sunt
Relationes de Amicis, Narrationes de iis, quæ
ad Patroni Actiones & Fines aliquid faciunt, &
sic porrò.*

24.

Reales itidem sunt duplices; Aliæ fiunt, Me-

B 3

rita

rita & Virtutes nostras exhibendo. Nulla enim à Cliente prætermitti debet occasio, quâ præstantiam & Virtutem suam Patrono probare licuerit. In illis verò potissimum se Virum præstet, ad quæ Patroni auxilio pervenire primario intendit; v. g. si promoveri velit ad Officium Ecclesiasticum, homileticis speciminibus dignum se exhibeat; si ad Scholam vocari cupiat, suam in informando Prudentiam declarat. E contrario omnes Defectus summo studio tegat, nec eos patefieri Patrono sinat; ita verò hoc evitabit, si de illis verba non faciat, quæ non intelligit; si, ubi Patronus de rebus sibi incognitis loquutus fuerit, ea admiratione non excipiatur, quæ ignorantiae suæ certissimum signum futura forent; si alios in rebus, quas ipse nescit, nec laudet nec vituperet. *Aliæ fiant inserviendi Promptitudinem declarando;* Hæc enim efficacissima est insinuandi ratio, quæ præ cæteris Patroni Benevolentiam post se trahit. Sed nec hoc sine cautelis faciendum est, v. g. ne ipse operam suam obtrudat, nisi noverit, Patrono eam acceptam fore; ubi verò id constat, semper ejus petita, spontanea officiorum oblatione præveniat. Caveat etiam, ne continua servitiorum serie pro Mancipio habeatur; sed inducias, ubi potuerit, exhibendis officiis interponat.

25.

A superioribus & Patronis descendimus *ad Pares*, è quorum grege petendi *Amici* sunt; nec minus hi, quam illi videntur ad Fortunam nostram

nostram necessarii. Quatuor autem de Amicis dicenda veniunt: (1) *Quales sint eligendi*; (2) *quomodo sint conciliandi*; (3) *quomodo sint probandi*; (4) *quomodo sint conservandi*.

26.

(I.) *Selectum Amicorum quod attinet, illi feligendi quidem præcipue sunt, qui ratione indolis & Professionis ad similitudinem nostri accedant. Similis enim simili gaudet, & doctus cum docto, Mercator cum Mercatore, Dives cum divite, firmissimum Amicitiae fœdus pangit.* Cum quibus concordant verba à *Plutarcho in Libr. de Adul. & Amic. discrimine allegata:*

Γέρων γέροντι γλώσσαν ἡδίσην ἔχει:

Πάγις παδὶ, καὶ ίυνναικὶ πέόσθορον γυνή.

Νοσῶντ' ἀνὴρ νοσῶντι, καὶ δυσπλαξίᾳ

Ληφθεὶς, ἐπωδὸς ἐστῷ πειρωμένῳ.

Interim si ad specialiora quædam attendimus, & usum ex Amicitia expectandum, nec non obstaculum Amicitiae pangendæ contrarium spectamus, tria præter generale illud requisitum in Amicorum selectu videntur observanda esse: (1) *ut eos eligamus, qui in particularibus finibus à nobis discrepent.* Nisi enim hoc attendatur, non Amicos, sed Æmulos & Rivales habebimus, juxta tritum Proverbium:

Dum canis os rodit, socium quem diligit, odit.

Male scilicet convenient Amici, quorum v. g. uterque eidem Patrono commendari cupit; uterque idem affectat officium. (2) *ut tales queramus*

ramus, qui in iis, in quibus nos deficimus, excellant. Nam hac ratione non modo defectibus nostris optimè succurremus, sed habebimus etiam in multis Consiliarios. Hoc tamen efficiendum est, ut & ipsi inveniant aliquid, quod à nobis discant, alias facile in contemptum Amicitia vertitur. (3) ut eos in Amicitiam cooptemus, qui aut sumptibus, aut alio quopiam in necessitatis casu nos sublevare valeant. Tali enim qui Amico gaudet, multis in malis asylum inveniet.

27.

(II.) *Conciliatio* Amicorum requiritur, ut quos elegimus, ad ineundam Amicitiam trahere prudenter sciamus. Triplici autem ratione conciliari poterunt: (1) si quilibet grata ipsis exhibeamus; v. g. ubi laboribus occupatos novimus, nostrum offeramus auxilium; (2) si Fidem nostram ipsis probemus. Hinc de inimicis aliisque incommodis moneantur. (3) si Amicitiam nostram profuturam illis esse, ostendamus; inde attendatur, quibus defectibus laborent; quibus finibus & desideriis teneantur; nec deerit occasio, quâ Amicitiae fructum ipsis probemus.

28.

(III.) *Probatio* Amicorum suscipienda venit. Nisi enim hac in parte certiores nos reddamus, Adulatores ab Amicis vix licebit discernere. *Sicut Numisma; ita Amicum oportet habere antequam usus postulet, probatum, non usu reprehensum;* Plutarchi l.c. verba sunt. Ut itaque Amicorum fidem ad Lydium veluti lapidem examinemus, tali opus

opus processu erit: (1) obseruemus, num ea, quae erga nos profitentur, etiam profiteantur erga alios. A Tergo enim & Fronte, nisi decipi velimus, inspiciendi Amici sunt. (2) fingamus conatus absurdos, & judicium eorum de iis expetamus; sic ex dato assensu angvillam sub herba deprehensuri sumus. (3) fingamus casum, & quoad ea efflagitemus illorum auxilium, in quibus praeceteris duros esse constat; sic amicos certos in re incerta cognoscemus. (4) Fictis secretis Fidem & Taciturnitatem ipsorum explorremus; & sic probata Taciturnitas non postrema Amicitiae Nota erit.

29.

(4) Conservatio Amicorum procuranda est. Docet enim Experientia, quod probati etiam Amici haud raro defecerint. Hunc vero in modum videntur conservari posse: (1) si praeceavamus, ne in aliorum Familiaritatem incident; alias enim facile rumpetur Amicitiae vinculum. (2) si ab iis secreta quedam prudenter eliciamus, que ne detegantur, multum eorum intersit. Sic semper habebunt, quod timeant, & in pristinâ Amicitia perseverabunt tanto constantiores.

30.

Restat, ut de inferiorum quoque conciliatione dicamus, quorum pariter suum fructum pollicetur Benevolentia. Habebimus enim ex iis, qui nobis ministrare poterunt; habebimus, qui Relationes non ingratas saepius ad nos delaturi sunt; habebimus tandem, qui laudibus & Commendationibus multorum nobis concilia-

C bunt

bunt gratiam. Hos itaque ut reddamus benevolos, sic obtineri debet: (1) *summæ Humanitati erga ipsos studeamus.* v. g. Humanissimè eos salutemus, nam dici vix potest, in quantum animos hæ trahant blanditiæ; unde satis argutè *Barclajus* dixit: *Bene Hominem emi, qui salutatione constaret.* (2) *Beneficiis eos interdum devinciamus.* Sic liberalitatem nostram apud alios prædicabunt, & ad quaslibet inserviendi occasionses parati comparebunt. (3) *Consilia quandoque ipsis impertia-*
mus; sic confidentiâ occupati multorum secretorum nos facient participes.

31.

Tali igitur incedendum viâ erit, ubi ad implenda desideria aliorum impetranda fuerit Benignitas. Nec ultra Moralitatis limites progressi erimus, qui blanditiis capiendos esse animos diximus. Licet enim Adulatorum Partes videamur defendere, longe tamen alia est nostra intentio. Distinguenda videlicet est *Adulatio tanquam malitiosa*, ab *honesta & licita comitate.* *Illa* sub Blanditiarum involucro venenum fovet; *haec* cum Blanditiis animum conspirantem habet. *Illa* adhibetur, ut aliorum amorem decipiatur; *haec*, ut aliorum amorem acquirat, & servet. Hinc quoque ad Personarum vitia blanditiias extendi nolumus, quod à malitiosis ejusmodi assentatoribus fieri solet, qui v. g. Prodigalitatem Liberalitatis, Timiditatem Cautionis, Temeritatem Celeritatis, Lasciviam Propensionis, Iracundiam & Superbiam, Animositatis pallio tegunt;

tegunt; Nam eo usque studium placendi tantum concedimus, quo usque cum Honestatis legibus non pugnat.

32.

Sed nunc (2) etiam videndum est; qua ratione nosmet ipsi ad Fortunam & Desideriorum Complementum debeamus concurrere, qui hactenus, quid aliorum ad Fortunam nostram Benevolentia valeat, consideravimus. Fieri autem id poterit, si actiones ad Fortunam consequendam directas prudenter instituamus, quod quadruplici viâ videtur procedere: si (1.) omnia agimus Tectè. (2) Successive. (3) Opportunè. (4) Circumspectè.

33.

(1) Tectè agendum esse diximus, cum ne mo de aliorum favore tam certus esse queat, quin cavendum simul sibi habeat ab inimicis, qui omnes actiones summo studio observant, conatibusq; remoram injicere quærunt. Ne igitur his telis feriamur, vulgare illud nobis commendatum habeamus:

Dissimula; simula; quoties occasio poscit.

Dissimulatio consistit in actu negativo, quando id quod agimus, videmur non agere. *Simulatio* consistit in actu positivo, quando in eo, quod reipsâ agimus, videmur plane aliud agere. Atque his armis occurrentum est Inimicorum fraudibus, ne nocere Fortunæ valeant. Neq; tamen hic contra Moralitatis leges peccaverimus, licet *Simulatio* & *Dissimulatio* tacitum includere videantur Mendacium. Ut enim ne-

C 2

mo

mo obligatus est , ut aliis confilia sua aperiat:
ita quoque non peccat, qui ea licitâ cautione oc-
cultat. Vid. Grotius de Jur. Bell. & Pac. L. III. C.I. §.
VII.

34.

(2) *Successiva* debet esse nostra Actio. Sicuti
enim qui uno impetu in altum tendit, facile re-
labitur : ita etiam qui in Fortunâ fabricandâ gra-
dus negligit , de Lapsu haud securus est. Qvam
in rem apponi merentur verba Verulamii l. c.
In singulis actionibus ita animus est instituendus &
preparandus, atque intentiones nostræ alie aliis subster-
nende & subordinanda: ut si in aliqua re voti com-
potes fieri in summo gradu non possumus, in secundo
tamen liceat consistere, imo in tertio. Si nec in ali-
quâ omnino parte rei hærere aut consistere possumus,
tum verò ad alium quempiam (præter destinatum) Fi-
nem operam impensam flectamus. Si nec in præsenti
aliquem fructum demetere queamus, saltem aliquidex
ea extrahamus, quod in futurum prospicet &c.

35.

(3) *Opportunam actionem reqvirimus. Omnia facienda & exequenda sunt , ubi justa & commoda favet occasio. Nam occasio actionis anima est. Non tamen semper expectari debet,*
sed interdum provocari & duci , ne frustanea nonnunquam sit illius expectatio. *Respiciantur igitur sedulo Personarum, Locorum & Temporum Circumstantiæ, & ubique licuerit, agendi occasio arripiatur.*

36.

36.

(4) *Circumspecta actio postulata fuit, h. e. ad omnes eventus præparata & armata. Non solum successum sperare sufficit, sed etiam, quid ubi successus defuerit agendum sit, Fortunæ Faber meditari debet. Atque hoc & Seneca est Consilium: Preparetur Animus contra omnia. Nemo non fortius ad id, cui se composuerat, accessit, & duris quoque, si præmeditata erant, obstitit. At contra imparatus etiam levissima expavit. Id agendum est, ne quid nobis inopinatum sit. Epistolar. L. I. Epist. CVII.*

37.

Perspectis jam desiderii implendi Mediis, pauca adhuc de removendis Obstaculis adjicienda sunt. Veniunt vero ista præcipue: partim à Superioribus & Patronis iratis; partim à Paribus Aemulis & invidis. Nam inferiores tam facile non irascuntur, modo observentur regulæ ad ipsorum captandam benevolentiam superius præscriptæ.

38.

Prius Obstaculum à Superioribus & Patronis iratis provenire posse dictum fuit; eorum igitur Gratia prudenter reconcilianda est, ubi suspensā & dubiam eam deprehenderimus. Sæpius enim non tam culpâ nostrâ, quam ob Tempus minus opportunum irasci solent. Obtinebimus hoc: (i) submissam Tristitiam offendendo. Ex hoc nimirum Animi mœrore judicabunt, quanti æstimetur à nobis ipsorum Benevolentia, & tacitâ hâc insi-

C 3

nuatione

nuatione commoti ad pristinam redibunt gratiam. (2) de irato Patrono apud Amicos & Familiares conquerendo, non omissâ excusatione, & innocentiae declaratione. Nam horum intercessio facile Favorem restituet.

39.

Alterum Obstaculum à Parium Æmulatione & Invidia deduximus. Solet enim hæc non raro obstat, qvo minus Fortunam aut feliciter fabricare, aut tuto possidere liceat. Æmulis igitur ita obviam eundum erit, si (1) tantam non, ac crediderint, Fortunam esse evulgemus. Ut enim hæc ratione res quam quærunt, odiosa reddetur; ita sensim conatu suo abstinebunt. (2) si aliqualem Fortune participandæ spem faciamus; nam sic placari poterunt tanto facilis, dummodo semel conceptam spem non plane videant esse frustaneam. Invidis verò optimè ita occurremus, si felicitatem nostram prudenter dissimulemus. Dum enim invidia ab aliorum felicitate oritur; dissimulata quoque Felicitate optimè tollitur. Indeque semper ita possideamur Fortunam nostram, ut observare videamur qvod Tibullus canit:

Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.

40.

Cæterum cum omnes perspectos habere haud valeamus, qui calumniis & insidiis Fortunam nostram labefactare conantur; tutissimum erit Remedium, ut ita vivamus, ne alii calumniandi & obtrectandiansam inveniant; actiones

actiones verò ita ordinemus, ut ipsorum insidiis
haud pateant. Hæc enim illa ipsa est, quæ ex
inimicis capit, utilitas, ut virtuosius vivere,
& prudentius agere discamus ; uti eleganter
docet Plutarchus in *Libro de Utilitate ex Hostibus ca-*
piendâ conscripto.

41.

Atque hæc levia circa Fortunæ fabrican-
candæ Prudentiam in medium attulisse sufficiat.
Exemplis dicta illustrare haud permisit ipsius
rei prolixitas. Unde & veniam dabit Lector
benevolus, quod dignissimum accuratori in-
quisitione & deductione Argumentum pro di-
gnitate sua tractatum non invenerit. Deus ve-
ro Fortunæ Humanæ Arbiter ita singu-
lorum Fortunam dirigat, ut in Fortu-
na fabricanda nemo unquam
successu se sentiat desti-
tutum.

Ad

Ad
Eximiè Doctum Dn. RESPONDENTEM, Auditorem
suum Diligentissimum.

PRæceptis nihil addo Tuis, nil demo; sed ipsum
Subjicere historias Te potuisse puto.
Ait quid opus? Præcepta DEO Duce namque secutus
Exemplum Talis Tu potes esse Fabti.

Quod gratulabundus animitus opta
T.

PRÆSES.

Coll. diss. A. 1, misc. 66